

1917 - 2017: A HÁRMAS TAGOZÓDÁS 100 ÉV ELTELTÉVEL

A hármastagozódás történelmi háttere 869-től 1917-ig

Az alábbiakban annak az előadásnak az első része olvasható, mely 2017. szeptember 9-én hangzott el Budapesten, az „1917-2017 Konferencia – A hármastagozódás 100 éve” néven megrendezett konferencián az IBS Tárogató utcai épületében.

Rudolf Steiner meg volt győződve arról, hogy a hármastagozódás nem egy utópisztikus elmélet, s nem a saját elméjének szüleménye volt, hanem amiről ő maga úgy fogalmazott, hogy „*az európai népek tudatalatti valós akarata... , mely próbál öntudatra ébredni.*” Más szóval egy formálódó történelmi valóság. Mindezt kiválóan illusztrálta, amikor Steiner 1919-1920 telén előadássorozatot tartott az imperializmusról (lásd: GA 196) egy brit csoport számára, akik ebben az időben éppen Dornachban tartózkodtak. A történelmi pillanat nagyon is figyelemre méltó. Köszönhetően annak, hogy a britek az afrikai kontinensen és a Csendes-óceáni térségben a korábbi német gyarmatokat megszerezték, a versailles-i békeszerződést követően a Brit Birodalom elérte addigi legnagyobb kiterjedését. Látszólag ez az időszak jelentette Nagy Britannia hatalmának csúcsát. Ám ezzel egyidejűleg az írek, az első olyan tengerentúli nép, melynek földterületeit az angol uralkodó osztály (a XII. században) megszállta, megpróbálta lerázni magáról a Brit Birodalom befolyását, és Írország szigeteinek többsége 1921-ben ténylegesen független lett a brit hatalomtól. A britek számára ez jelentette birodalmuk hatalmának végét. 26 éven belül ugyanis India is csatlakozott, majd az 1960-as évek végére a birodalom, ahol „soha nem megy le a nap” már nem létezett.

A fejlődés három évezrede

A fent említett előadásokban 1920 elején Steiner bemutatta, hogy a görögök előtti kultúrákban a társadalom élén olyan uralkodók álltak, akikre az emberek mint földi istenekre (Egyiptom) vagy félistenekre (Kína, Japán, Tibet) tekintettek, vagy legalábbis úgy, mint Isten által kiválasztottakra (Izrael). Ezekben a társadalmakban nem létezett politika a mai értelemben véve, de mégannyira sem, mint azt a görögök vagy rómaiak értették. A társadalom *teokratikus* alapokon nyugodott: azt mondhatjuk, hogy az uralkodó, illetve annak udvara, a papság által mintegy „a kozmosz irányításának hatása érvényesült a földön”. Mindent az uralkodó és a papság irányított. Ebben az időben nem létezett se önálló politikai, se

önálló gazdasági élet. Ez a kozmosz hatása alatt álló teokratikus irányítás jellemezte az agrártársadalmakat, melyek életében a mezőgazdaság körforgása a természet, az égiek megfigyeléséből fakadt, s amelyek egyszersmind mutatják, hogy e korok emberei tudatukban még nem sülyedtek bele a materializmusba olyan mértékben, mint ahogyan az a későbbiekben a görögöket és különösen a rómaiakat jellemezte. E korok embereit – az egyiptomiakat, a sumérokat és ebben az időben a kínaiakat – egy olyan tudat jellemezte, mely azonosulni tudott az érzékfeletti világok és lények létezésével, melyekkel bizonyos fokig ekkor még kommunikálni is tudtak, bár többnyire csak hozzáértő emberek, mint például a misztérium-templomok papjai, médiumok, bölcsek és más hasonlók segítségével. Az idő előrehaladtával, s jellemzően a görögöknél és a rómaiaknál, vagyis a nyugati területeken kezdett megjelenni az a fajta politikai élet, amit napjainkban ismerünk, ami elterjedésével egyidejűleg fokozatosan függetlenítette magát a papság teokratikus irányításától. Egyre meghatározóbbá vált a harcosok-arisztokraták, a kereskedők és kereskedővárosok kultúrája, s ez a kultúra az idő előrehaladtával – Európában egészen a reneszánszig – egyre jobban szembehelyezkedett a papsággal. A görögök már Krisztus előtt 500 évvel politikai eszméket fejlesztettek ki a monarchiáról, az arisztokráciáról és a demokráciáról, társadalmi értékekről, a retorikáról és a szofista bölcselétről, miközben a római társadalmat egyre inkább a patríciusok és plebejusok közti harc jellemezte, mely az elmúlt 300 év osztályalapú politikai pártjait már akkor előrevetítette. A középkori keresztény világban az egyházfők és az uralkodók közti viszonyt szinte állandó küzdelem, nyughatatlanság jellemezte. Abban a meglehetősen hosszú időszakban, mely az ókori görögöktől az ókori görögök újrafelfedezéséig, vagyis a reneszánszig terjedt, a papság ’mennyei’ állításaival szemben a politika és a jog földi szférája az autonómiára törekedett.

A reneszánszban, illetve azon belül különösen a reformáció idején, de kétségkívül a 30 éves háború végére

(1648) elmondható, hogy a politikai élet vallástól való függetlenedésének folyamata többé-kevésbé befejeződött. Ekkor a társadalomnak két világosan elkülönülő szférájáról beszélhetünk: a vallásról és a politikáról, az egyházzal és az állammal. Amint az egyház kereskedelmi tevékenységre vonatkozó megszorításai a reformáció hatására elkezdtek fellazulni, egy *harmadik* szféra is feltűnt a színen. A nemzetközi bankolás először a XII. század idején, a templomos lovagokhoz köthetően jelent meg, majd az olasz, a zsidó, és a német családi bankok elterjedése egy évszázaddal későbbre tehető. S bár a Kelet-indiai Társaság Londonban csak 1600-ban alakult, 1700-ra már önmagában is, mint egy állam működött. Ezt hamarosan a Holland Kelet-indiai Társaság követte, majd a holland Központi Bank Amszterdamban, illetve a különböző tőzsdék Hollandiában, Angliában és Franciaországban, és holland mintára 1694-ben a Bank of England megalapítása. A XVII. századot tudatosság szempontjából egy hatalmas *földre érkezés* jellemezte, mivel a Nyugat-európai országok a felfedezéseket igyekeztek kihasználni annak céljából, hogy növeljék befolyásukat a világban. Világkereskedelmi cégek, részvénytársaságok, tőzsdék, központi banki tevékenység, illetve Angliában a mezőgazdasági és ipari forradalmak legkorábbi momentumai 1700 körül – ezek mindegyike a természettudományok terén történt előrelépések háttérével szemben az 1600-1750-es években.

Az egyház irányítása a belső élet felett fokozatosan aláaknázódott. Az egyházi dogmákat/hittételeket először az uralkodók, majd a nemesség és aztán a burzsoázia fokozatosan inkább figyelmen kívül hagyták; az egyéni kiváltságok, hóbortok és vágyak az egyház által előírt erkölcsi normák helyébe léptek. Olyan volt, mintha a késői az emberiség Európában a középkor idején a gyerekkorból a pubertáson keresztül a reneszánszot és a reformációt követően az egocentrikus kamaszkorba lépett volna. Ez azt jelentette, hogy mindez a bimbózó gazdasági aktivitás egyre könyörtelenebbé, egoistábbá és erkölcstelenebbé vált. Az olyan karakterek tűntek fel a színen, mint Machiavelli, Rabelais és VIII. Henrik. Mindez már a reformációt megelőzően elkezdődött, ahogy az Újvilág spanyolok és portugálok általi kizsákmányolásának esetében, ám egyre hangsúlyosabbá vált a reformációt követően, amikor a *személyes szabadság* protestáns vallásos szándékát – a szabadság, hogy az egyén az isteni világhoz a saját személyes módján kapcsolódjon – mind a politikában, mind a gazdasági életben tévesen alkalmazták. *Tévesen*, mivel a

jogi és gazdasági élet tényleges alapelve nem a szabadság, hanem előbbinek az egyenlőség utóbbinak pedig a testvériség. A szabadság az egyénnel, illetve az egyéni gondolkodás és kifejezés szabadságával, az egyén kreativitásával van összefüggésben; az egyenlőség az egyén és az egyének közti kapcsolatra vonatkozik, az érdekek összeegyeztetése én és te között; míg testvériség alatt az együttműködést és szolgálatot értjük, különösen abban az értelemben, ahogyan elengedhetetlenül fontos a gazdasági termelésben. A gazdasági szférán belül a szabadság individualista elvének helytelen alkalmazása volt az, ami az egoista kapitalizmushoz vezetett. Mindez az emberiségre a mai napig negatív hatással van. Az ilyen fajta kapitalizmus középpontjában mindenekelőtt az egyéni, illetve az egyes cégek profitja áll, figyelmen kívül hagyva a szélesebb társadalom, a dolgozók, vagy akár az egyén munkatársainak érdekeit és a természeti környezetet is. A XIX. század közepére ez lett az uralkodó – gyakran Manchester Iskolának is nevezett – filozófiája a dinamikus, ám nem ritkán könyörtelen anglo-amerikai ipari szabadkereskedelmi kapitalizmusnak, melynek központja Manchester, az akkori Anglia gyapotkereskedelmi központja volt.

A XIX. század közepére a gazdasági birodalom, különösen Angliában, a gazdasági fejlődés előőrsének esetében, már uralni kezdte az államot. A következő évszázadban különösen a nyugati országok esetében ez a fejlődés gomba módra kezdett elterjedni. A Belga Magisztrátusok Szövetségének elnöke Manuela Cadelli azt írta (*Le Soir*, belga napilap 2016. március 3.): *"Úgy gondolom, hogy a neoliberalizmus a fasizmus egyik fajtája, mivel a gazdaság nemcsak a demokratikus országok kormányát, hanem gondolkodásunk minden aspektusát elnyomás alá kényszerítette. Az állam manapság a gazdaság és a pénzügy rendelkezésére áll, melyek cserébe alárendeltként kezelik, és olyan mértékben hatalmaskodnak felette, hogy az a közjó érdekeit veszélyezteti."*

Az a rengeteg dolgozó ember, akik ennek az erkölcstelen kapitalizmusnak az embertelensége következtében szenvedtek, és a tehetősebbek közül azok, akik az elesettekkel szimpatizáltak, a kapitalizmus ilyen formája ellen védelmet kerestek, mivel a vallás és a politika szférája képtelennek mutatkozott megvédeni őket. Ezek az emberek a szocializmus és a marxizmus új, materialista doktrínái, illetve később a radikális nacionalizmus és a fasizmus, más szóval az államhatalom által érvényesített doktrínák irányába fordultak. Ezeknek a doktrínáknak – kommunizmus és fasizmus – ugyanaz volt a szülőanyja,

a *materializmus*. Napjainkban a politika és a jog, legalábbis elméletben, egyenlőségre törekszik: „senki nem áll a jog felett” ahogy a demokratikus országok szlogenje hirdeti. Úgy tartjuk, hogy a jog mindannyiunk érdekeit szolgálja. Ez azt jelenti, hogy elmondhatjuk, a politika és a jog végre túlnőtt azon, hogy kizárólag az egyéni érdekek kiszolgálója legyen, és megérett, vagy legalábbis túllépett a kamaszkoron, a gazdasági szféra és a gazdasági szféra függetlenedési törekvése azonban továbbra is nagyon fiatal, s éppen ezért éretlen és egocentrikus is egyben. Ebben a szférában az etikai törekvések még meglehetősen éretlenek, bizonytalanok, csak itt-ott elvétve tűnnek fel és gyenge hajtásokat hátrahagyva. Továbbá az üzleti és gazdasági élet a legtöbb kultúrában még nem tudott függetlenedni a politikai szférától (pl. Kína) vagy akár csak a vallástól (egyes muzulmán országok). Az emberek többsége erre azt mondaná: „Hála Istennek! Soha ne is tegye!” De az ilyen kijelentések figyelmen kívül hagyják a történelmi tapasztalatot. A gazdasági szféra egy ponton el *fogja* nyerni függetlenségét a vallás és a politika két szférájától. És ennek így is kell lennie. De csak akkor, ha már megtanulta miként váljék etikussá, s ráébredt arra, hogy legfőbb irányelve az együttműködés és a szolgálat kell legyen. A cinikusok erre azt válaszolják, hogy soha nem fog megtörténni. Pedig napjainkban is látható jelei vannak, ahogy a száz évvel ezelőtt még ismeretlen fogalmak megjelenése is mutatja, mint például a vásárlói csoportok, a méltányos kereskedelem, a közösség által támogatott mezőgazdaság, illetve a vállalatok társadalmi felelősségvállalásának fogalma és gyakorlata. Egyéb társulócsoportosulásokra és szervezetekre – Steiner szavaival élve 'gazdasági társulásokra' – is szükség lesz ahhoz, hogy a gazdasági szférán belül lehetővé tegyünk, hogy termelési, elosztó és fogyasztói funkciók hatékonyan viszonyuljanak egymáshoz.

Kifejtésekor Steiner a szociális hármastagozódásról azt mondta, hogy egy hosszú történelmi folyamat elkerülhetetlen következménye volt; a szociális organizmus mindhárom szférájának – a kulturális, a politikai, a gazdasági – függetlenedése szükséges, illetve az, hogy a három működése ne legyen ráhatással a másik kettőre. Ez a ráhatás az, ami napjaink problémái közül rengeteg mögöttes oka. Előzőleg idéztem Manuela Cordelli neoliberalizmusról szóló kritikáját, mint ennek egy példáját. S ez csupán egyetlen példa a sok közül arra, ahogyan napjainkban a három szféra egymásra áthat, s megpróbálják egymásra erőltetni magukat; számtalan további példával szolgálhatunk még, mint például az állam törekvése arra, hogy a

gazdaság igényeinek kielégítése érdekében az oktatást felügyelje.

1917 - Otto von Lerchenfeld kérdése Rudolf Steinerhez

Az 1917-es év és forradalom kapcsán azt mondhatjuk, hogy az oktatás és a média hatására a bolsevik forradalomra úgy gondolunk, mint ami Oroszországban zajlott. Akkoriban ez talán újszerűnek tűnt, amire nyugaton az 1920-as és 1930-as években számos intellektuális gondolkodó lelkesen reagált, s teszi azt valóban mind a mai napig, ahogy a forradalom évfordulójának évében láthatjuk. De két másik forradalmi impulzus is volt, ami ugyanebben az évben kezdődött. Az egyikre nem is kifejezetten forradalomként gondolunk, bár több szempontból is annak tekinthető. Amerika háborúba lépésére gondolok, valamint az USA, illetve az USA kultúrájának és az amerikai szokásoknak a világszínpadon történő megjelenésére egészen addig a pontig, míg 1939-re a tengerentúli ország már erőteljes hatással volt a világgazdaságra és a népszerű nyugati kultúrákra.

1917-ben Charlie Chaplin, a hollywoodi híresség világszerte látható volt a moziban és az első jazz slágert is 1917. februárjában rögzítették - *Livery Stable Blues*. 1917 tehát két forradalmat is hozott kelet és nyugat gigantikus országaiban, Oroszországban és Amerikában. De volt egy harmadik forradalmi impulzus is, mely megkísérelt életre kelni itt, Közép-Európában. Ez a próbálkozás rövid volt, s mindössze 5 éven belül véget is ért. Ez volt a szociális hármastagozódás impulzusa, melynek következményei, ha realizálódnának, sokkal forradalmibbak lennének, mint a két 1917-es forradalom bármelyike - az amerikanizmus és a bolsevizmus. Ez azért van, mert az amerikanizmus és a bolsevizmus egyaránt a modern kor *korai* szakaszából származó *régi gondolkodáson* alapul – s a modern kor alatt ez esetben a XV. században kezdődő időszakot értem. Filozófiai szempontból azonban mindkettő egy materialista világlátáson alapul. Szociális szempontból egyrészt 1/ az egységesen központosított állam elképzelésén alapulnak, ami a társadalom valamennyi vagy több aspektusára ráhatással van. Az Amerikai Polgárháború óta eltelt időben az amerikai társadalom egyre centralizáltabbá vált. A két rendszer másrészt 2/ az amerikai kapitalizmus esetében a rejtett elitizmuson és a kommunista párt esetében a nyílt elitizmuson keresztül is működik. Harmadrészt pedig 100 évvel ezelőtt 3/ Amerika esetében a nacionalizmuson, pedig a globális imperializmuson alapultak., a bolsevizmus esetében és az ő céljaik tekintetében, hogy az uralmukat

világszerte terjesszék Azóta Amerika is imperialista hatalommá vált, s a világot ma behálózza az amerikaiak 700-nál is több katonai bázisa, műholdrendszere, és hadiflottája; az ország domináns elitje mostanra kevésbé nacionalista, mint inkább globális-imperialista. Valóban a világ egyetlen rendszeren belüli egységesítésének célja az, ami az amerikai kapitalizmusban és a kommunizmusban évtizedek óta közös. 1917-ben bizonyos angol és amerikai elit csoportokban már élt az elképzelés, hogy egy nap miként fogják együtt uralmuk alá vonni az egész világot a Nemzetek Szövetségének álcája alatt, hogy így biztosítsák a 'világrendet' és az 'örök békét' – a saját érdekeiknek megfelelően. Ez volt egy másik úgynevezett *Pax Romana* létrejötte.

Anglia és az USA vezető elitje, főként az USA keleti partja térségében, magániskolákban nevelkedett, ahol a tanítás alapjául a görög és római imperialista modellek szolgáltak, s az iskola befejeztével ezek a fiatalok pontosan úgy tekintettek magukra, mint saját idejükben a görögök és a rómaiak tették: mint akiknek az a feladata, hogy a sötét világba elhozzák a rendet, a felvilágosodást és a keresztény műveltséget.

A bolsevik vezetőknek hasonló felsőbbrendű törekvéseik voltak az orosz parasztság irányában, akikre úgy tekintettek, mint akiket áthatott az ortodox hit és a maradi hagyományok. Úgy képzelték, hogy kommunista 'hitük' fényét Oroszország után elterjesztik az egész világban.

Nacionalizmus, imperializmus, egységes állam, diktatúra, könyörtelenül kizsákmányoló, egocentrikus kapitalizmus – ezek tekintetében nem volt semmi új vagy forradalmi. Semmi olyasmi, ami a jövőre nézve gyógyulást hozna. Mindannyian tisztában vagyunk a bolsevik forradalom és a Szovjetunió katasztrofális következményeivel és azzal, hogy a kettő milliók halálát követelte. Az amerikanizmus, miként Steiner felhívta rá a figyelmünket, a materializmuson, „a szellem félelmén” alapul.

Egy bizonyos Otto von Lerchenfeld nevű egyén 1917 májusában megkérdezte Rudolf Steinert, miként tudnának a Közép-Európai szövetségesek – Németország és az Osztrák-Magyar Monarchia – az Európát romboló szörnyűséges háborúnak tisztességes módon véget vetni. Steiner heteken át oktatta a férfit arról, hogy mindez milyen alapokon és miként lehetséges. Ez volt az első gyorstalpaló tanfolyam a szociális hármastagozódásról és annak történelmi háttéréről. Steiner ezoterikus munkája a

kezdetek óta hármastagozódású, vagy trinitárius volt: 1904-ben megjelent Teozófia című könyvéről azt írta: „A hármastagozódás adja az egész könyv lényegét, központi témáját : a szellem örök; a test az életnek és földön érvényesülő fizikai törvényeknek alárendelt; a lélek pedig a sorsnak alárendelt, s a földi élet során e kettő (test és szellem) között közvetít.” A könyv teljes egésze magyarázatot ad az ember és az érzékfeletti világ hármastagozódó természetére.

A berlini előadásokon, 1917 tavaszán, még jóval a Lerchenfelddel folytatott beszélgetéseket megelőzően, Steiner először beszélt kifejezetten az emberi szervezet hármastagozódásáról – test, lélek és szellem hármasságáról. Ekkor már értette, hogy ez a hármastagozódás miként kapcsolódik az emberi fiziológiához. Májusban Lerchenfeld tudtára adta, hogy a békéhez Közép-Európának valós alapokra van szüksége, mely alapok harmóniában állnak a legjelentősebb Közép-európai kulturális impulzusokkal, mely alatt többek között Goethe és Schiller korának ideáit értette 120 évvel korábbról. Németország számára többé nem volt elegendő a pusztát túlélésért küzdeni, miként mindezidáig tette. Ez a németeken kívül senki más számára nem szolgáltatott inspirációként. Közép-Európának a saját igaz ideáiból a legjobbakra alapozva kellett békét kötnie. A nyugat magasba emelte saját álidealiztikus transzparenseit: wilsonizmus, nemzeti önrendelkezés, Nemzetek Szövetsége és örökké tartó béke. Keleten, Oroszországban, a bolsevizmus felemelkedőben volt, s az orosz tömegek számára „földet, békét és kenyeret”, illetve „nemzetközi szocialista forradalmat” ígért. De e keleti és nyugati ideák egyaránt üresen csengtek, s a modern világban a valós fejlődést illetően destruktívan működtek.

Steiner a bolsevizmust teljes egészében destruktívnek és retrográdnak látta, s a világ hamarosan szemtanúja lett annak a horrornak, amit a bolsevista központi diktatúra hozott Oroszország számára. Sokkal rosszabbak voltak annál, mint amit a francia jakobinusok és a kommunárdok tettek. Sztálin uralma alatt Oroszország még mélyebb szakadékba zuhant, miközben több tízmillió ember halt bele kommunista utópiájának zord és halálos változatába.

Mindeközben a nyugati európai és amerikai modellek szerinti absztrakt nemzeti önrendelkezés teljesen figyelmen kívül hagyta a Közép- és Kelet-európai társadalmak összetett valóságát, és 1918 után a wilsoni receptek rengeteg ember számára katasztrófához és még több háborúhoz vezettek, mivel Közép- és Kelet-Európa lakosságát többé-kevésbé egységes, monoetnikus, központosított,

úgynevezett nemzetállamok létrehozásának céljával önkényesen felosztották. Azt a látszatot keltették, hogy az olyan államok, mint Csehszlovákia és Jugoszlávia valójában egy nemzet, ahol az emberek ugyanazt a nyelvet beszélik. Közép-Európa gazdasági élete borzasztóan szétszilárdott, s ezt a háború és a brit tengeri blokád nyomán keletkező gazdasági katasztrófák után még borzasztóbb nehézség követte. A nyugat úgy tett, mintha támogatná a demokratikus és kozmopolita ideákat, ez azonban mindössze álarc volt a nyugati reálpolitika és birodalmi magánérdek számára. Mindez csak 1918 novemberében, a fegyverszünetet követően vált egyértelművé. Az anglo-amerikaiak látszólag támogatták a Nemzetek Szövetségét, ami állandó békét ígért, s hogy az egész világon véget vet a háborúknak, ám a valóságban csupán egy próbálkozás volt a római hatalom egy újabb formájának megteremtésére, egy álcázott *Pax Romana* - egy új világrend, aminek élén saját érdekeiket képviselve *de facto* az angol anyanyelvű országok állnak. Ennek az impulzusnak egy éles példáját láthattuk 1990-91-ben, amikor az ENSZ támogatásával George H W Bush háborút indított Irak ellen. Az ENSZ 1945-ben alakult nagyjából ugyanazon anglo-amerikai elit körökből, melyek 1920-ban ugyanilyen célokkal a Nemzetek Szövetségét is létrehozták.

Materializmus és a 869-es Zsinat

Mindkét antiszociális impulzus – keletről és nyugatról – kommunizmus és egocentrikus kapitalizmus – ugyanarról a törőrl, a materializmusból fakad. De vajon ez a tő honnan és mikortól származtatható? Egy olyan irányból érkezett, ami meglehetősen váratlannak tűnhet. Rudolf Steiner minderről így fogalmazott (GA 181 1918. február 5.): *"Ha igazán meg akarjuk érteni a modern materializmus történelmi és pszichológiai hátterét, akkor azt az egyházon belül kell keresnünk..."*, továbbá: *"– a modern marxista, a modern szociáldemokrata azt mondja: minden tudomány, amit joggal nevezünk annak, kizárólag az érzékelhető, a fizikai eseményekkel foglalkozhat; nem létezik szellemtudomány, mivel nem létezik szellem; a szellemtudomány maximum társadalomtudomány, vagyis annak tudománya, hogy az emberek miként élnek együtt."* Ezt követően Steiner még egyértelműbben fejezi ki magát, amikor azt mondja: *"Nem érthetjük meg a bolsevizmust, ha nem tudjuk, hogy miként vált a 869-es 8. Egyetemes Zsinat egyik hatásává."* Steiner itt a XX. századi és a IX. századi események közti összefüggésre utal, mely összefüggésről először – emlékeim szerint – 1917. március 27-én (GA 175), 100 évvel ezelőtt Berlinben beszélt. Ennek az

összefüggésnek köze van a hármas tagozódás impulzusának mély hátteréhez, és emellett számos egyéb dologhoz is. A hátralevő időben egy nagyon összetett témának csupán néhány aspektusára van lehetőségem rávilágítani, melynek kiterjedése az európai politikától kezdve a szellemvilág beható változásaiig nagyon széles skálán mozog. A 869-es szám szimbolizálja, melynek számjegyeit összeadva történetesen 23-at kapunk, vagyis egy olyan számot, ami a kettősséget és a hármasságot egyaránt magában foglalja.

Az 1923. december 24. és 1924. január 1-e között megtartott Karácsonyi előadáson, melynek célja az Antropozófia Társaság újraalapítása volt, Rudolf Steiner a nyugati kultúra számára helyreállított valamit, ami közel 1100 éve elveszett, név szerint az Ember hármas tagozódású képe – amit korábban Trichotómiának neveztek – az Ember hármas tagozódású képe, mely testből, szellemből és lélekből áll. Ez 869. óta hiányzott, amikor is egy parancs, az Egyházi Tanács kiátkozásának hatására fondorlatos módon „eltörölték”. Mindez mit jelent? Az 1917. és 1924. közötti években Steiner még jobban kihangsúlyozta a 869-es konstantinápolyi 8. Egyetemes Zsinat történelmi jelentőségét. Figyelemre méltó, hogy Steiner legjelentősebb filozófiai művét, a *Szabadság filozófiája*-t 1894-ben adták ki, ugyanabban az évben, amikor Otto Wilmann *Az idealizmus története* című művét. A katolikus filozófus Willmann könyve egyike azon keveseknek, mely a 869-es Zsinat témájával foglalkozik, s melyből Steiner a 869-es Zsinat jelentőségét megértette, amit a hagyományos történetírás egyébiránt jellemzően teljesen mellőzött, s amiről Steiner gyakran úgy fogalmazott, hogy *„kiiktatta a szellemet"*. Ezalatt azt értette, hogy a Zsinat tagadta egy szellemi lélek elkülönült létezését minden individuumban, amin keresztül az egyén kapcsolódhat a szellemi világhoz; helyette az egyén, ha útmutatásra volt szüksége, függőségi viszonyba kényszerült az egyházzal és az egyházi hierarchiával. A nyugati ember számára a Zsinat 11. kánonja elvágta az egyén hozzáférését a szellemvilághoz, ami a meditáción és az egyéb szellemi gyakorlatokon keresztül az ázsiai kontinensen nyitva maradt.

Az egyéni útnak ez a fajta elszakítása a szellemtől meghatározó előfeltétele volt annak, hogy nyugaton a materializmus átvehette a domináns filozófia szerepét, ami a XVIII. század közepére datálódik. Ez pedig egy mélyreható történelmi kérdéshez vezet el az embert, amit joggal feltehet a ma embere: ha mindez nem történt volna meg, vajon a nyugat képes lett volna arra, hogy kifejlessze azt a fajta tudományt és technológiát, amit végül

kifejlesztett, ha az egyház nem irányította volna figyelmét az anyagi világban erre az egy életre?

*Terry Boardman,
Stourbridge (Anglia)*